

เขียนหวัดให้ดูสวย

ผศ.ประหยัด เกษม

คนไทยสมัยก่อนเป็นผู้มีวิริยะอุตสาหะ เป็นนักคิด นักประดิษฐ์ออกแบบอักษรไทยได้อย่างสวยงามมีบุคลิกพิเศษเฉพาะตัว เป็นคนที่รอบคอบ มีนิสัยประหยัด คิดก่อนทำ วางแผนก่อนลงมือออกแบบ โดยวางแผนการวางตัวอักษรไว้อย่างดี มีระบบ กระทัดรัด แม้จะจัดวางไว้ในหลากหลายตำแหน่ง บนบรรทัดบ้าง ข้างล่างบ้าง ก็ดูไม่รกตา แต่เป็นการใช้พื้นที่ว่างให้เกิดประโยชน์ และประการสำคัญ คนสมัยก่อนเป็นคนรักสวยรักงาม มีความกระตือรือร้นในการเขียนตัวอักษร จะมีการลากเส้นปลายตัวอักษรให้อ่อนช้อยสวยงามยิ่ง

การเขียนหนังสือสวยเรียกว่าลายมือดี ผู้ที่มีลายมือดีย่อมเป็นที่พึงพอใจของผู้อ่าน สมัยก่อนผู้ที่มีลายมือดีจะได้พิจารณาให้เข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่มีเกียรติ ได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ๆ สุนทรภู่ได้ถ่ายทอดความคิดนี้ผ่านนางวันทอง โดยให้สอนพลายงาม ขณะที่จะส่งให้เดินทางไกลไปหาพ่อทองประศรีไว้ว่า *“ถูกผู้ขายลายมือนั้นคือยศ เจ้าจงอดส่ำทำสมำเสมียน”* แสดงให้เห็นว่า คนไทยสมัยก่อนนิยมคนมีลายมือดี

ปัจจุบันการบันทึกมีเครื่องอำนวยความสะดวกเข้ามาช่วยมากมาย เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การบันทึกด้วยเครื่องมือเหล่านี้ ตัวอักษรจะชัดเจน ได้มาตรฐาน อ่านง่าย สมายตา และเรียบร้อยชวนอ่าน ทำให้เป็นที่นิยมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การบันทึกด้วยลายมือเขียนกำลังจะลดบทบาทลง ได้รับความสนใจน้อยลง เมื่อการเขียนบันทึกด้วยลายมือได้รับความสนใจน้อยลง การให้ความสำคัญกับการเขียนด้วยลายมือจึงค่อย ๆ ลดน้อยลงไป การสั่งสอนฝึกหัดตัดลายมือให้ดูสวยงาม ถูกต้องตามแบบแผนที่เคยเรียนได้ประจักษ์ชัดไว้กม่น้อยลงตามลำดับเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม แม้การเขียนด้วยลายมือจะลดบทบาทลง ก็ยังมีความจำเป็นต้องใช้ในอีกหลายลักษณะงาน เช่นการบันทึกความรู้เพื่อจำในสมุด การเรียบเรียงข้อความก่อนพิมพ์ การเขียนตอบข้อสอบ เป็นต้น การฝึกหัดคัดลายมือให้สวยงาม อ่านง่าย จึงยังใช้ได้อยู่เสมอ

สำหรับผู้ที่รักการพัฒนาตนเองและเห็นประโยชน์ของการเขียนลายมือนี้อย่างดี ใครขอแนะนำวิธีที่จะช่วยให้เขียนลายมือนี้ออกได้ดีด้วยหลักต่อไปนี้

๑. ยึดท่วงทำนองไทย
๒. วางอักขระไว้ถูกที่
๓. อักขรมีเอกลักษณ์
๔. รักความสวย
๕. รวยอารมณ์ศิลป์

ยึดท่วงทำนองไทย

ในการเขียนอักษรไทยจำเป็นจะต้องศึกษาลีลาการลากเส้นของตัวอักษรแต่ละตัวให้เข้าใจและจำได้ก่อน มีข้อที่ควรศึกษา ดังนี้

๑. ลีลาการลากเส้นอักษรไทยมีทั้งสิ้น ๑๓ เส้น ดังนี้

๒. การเขียนตัวอักษรทุกตัวจะเริ่มลากเส้นจากจุดที่กำหนดเป็นหัวของตัวอักษร หรือตำแหน่งต้นของตัวอักษรนั้น

๓. การลากเส้นตัวอักษรแต่ละตัวจะมีความต่อเนื่องกันไป ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งปลายเส้นจบตัวอักษรนั้น ดังตัวอย่าง

ในการเขียนจึงควรลากเส้นให้ถูกต้องตามลีลาของอักษรนั้น ๆ การยึดถือตามแบบตัวอักษรเมื่อเขียนหวัดจะมีรูปไม่ผิดเพี้ยนไปจากเขียนบรรจงนัก และจะทำให้ดูนุ่มนวล น่าอ่านขึ้นอีกด้วย

วางอักษรให้ถูกที่

บรรพบุรุษไทยประดิษฐ์อักษรใช้เป็นพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมายวรรคตอน การจัดวางอักษรได้กำหนดไว้เป็นที่ชัดเจน ดังนี้

๑. พยัญชนะ ให้จัดวางอยู่ในแนวบรรทัดหลัก มีขนาดความสูงเสมอกัน เว้นแต่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ

๒. สระ เนื่องจากสระในภาษาไทยเกิดจากการนำรูปสระมาประกอบกัน และกำหนดใช้แทนเสียงใดเสียงหนึ่ง มีการจัดวางในทลากลายตำแหน่ง คือ

๒.๑ วางไว้หน้าพยัญชนะต้น เช่น สระ ไ- เช่น ไบ

๒.๒ วางไว้หลังพยัญชนะต้น เช่น สระ -า เช่น มา

๒.๓ วางไว้บนพยัญชนะต้น เช่น สระ ี เช่น มี

๒.๔ วางไว้ข้างล่างพยัญชนะต้น เช่น สระ ุ เช่น ทุ

๒.๕ วางไว้ข้างหน้าและหลังพยัญชนะต้น เช่น สระ -เ- เช่น เหา

๒.๖ วางไว้ข้างหน้าและข้างบนพยัญชนะต้น เช่น สระ เ-ิ เช่น เกิด

๒.๗ วางไว้ข้างหน้า ข้างบน และข้างหลังพยัญชนะต้น เช่น สระ เีย เช่น เมีย

๓. วรรณยุกต์ ให้จัดวางบนสระและพยัญชนะต้น

อนึ่ง สำหรับการจัดวางสระที่อยู่บนและล่างพยัญชนะต้น และการจัดวางวรรณยุกต์นั้น มีหลักการวางดังนี้

๑. สระและวรรณยุกต์นั้นจะจัดวางเสมอลิ้นหลังของพยัญชนะต้น เช่น

เด็กดี อ่านเขียน

๒. ในกรณีลิ้นหลังของพยัญชนะต้นสูงเลยบรรทัด สระและวรรณยุกต์จะจัดวางไว้หน้าลิ้นพยัญชนะต้นนั้น เช่น

ตลอดปี

๓. ในกรณีที่สระและวรรณยุกต์นั้นไม่เป็นลิ้นตั้งแต่เขียนในแนวระดับ หรือแนวนอน เช่น ให้จัดวางอยู่ในแนวกึ่งกลางของลิ้นหลังของพยัญชนะต้น เช่น

ตั้งใจ เชื่อมโยง ทุกวัน

ในการเขียนพยางค์บางครั้งจำเป็นจะต้องลากเส้นอักษรต่อเนื่องกัน ในกรณีที่ต้องเขียนเช่นนั้น จะต้องลากเส้นต่อจากพยัญชนะต้น ไม่ใช่จากพยัญชนะตัวสะกด เช่น

นั้น ไม่ใช่ นสี

อักษรที่มีเอกลักษณ์

โดยปกติการออกแบบตัวอักษรแต่ละตัวจะมีลักษณะเฉพาะ สังเกตได้ง่ายอยู่แล้ว แม้จะมีบางส่วนคล้ายกันบ้าง แต่ก็สามารถจำแนกได้ชัดเจน การเขียนบรรจงจะไม่เป็นปัญหาต่อการอ่าน แต่ถ้าเขียนหวัดอาจเกิดปัญหาในการอ่านได้ หากผู้เขียนเขียนตัวอักษรเหล่านั้นไม่ชัดเจน เพื่อความสะดวกง่าย สบายตาของผู้อ่าน ผู้เขียนควรจะได้สำรวจ ความต่าง ความเหมือน ของตัวอักษร และเลือกลักษณะเด่นของอักษรแต่ละตัวมากำหนดเป็นเอกลักษณ์ของอักษรตัวนั้น แล้วฝึกเขียนให้คล่องจนติดเป็นนิสัย

อักษรที่มีลักษณะคล้ายกันและมีโอกาสเขียนเหมือนกันได้ มีหลายชุด เช่น

๑. ก - ฅ
๒. ข - บ ป พ ม น
๓. ค - ด ต ศ
๔. ช - ฌ
๕. ท - ฑ
๖. ฝ - ย
๗. อ - ว

ก และ ฅ มีความเหมือนกันที่ เมื่อลากเส้นขึ้นจากฐานแล้วจะหักทำมุมไปข้างหน้า ต่างกันที่ ฅ มีหัว การเน้นความต่างของตัวอักษร ๒ ตัวนี้ จึงควรเน้นที่การมีหัว และไม่มีหัว เช่น

ก ฅ ตัวอย่าง เก็บตุ่งก่อนตาม

ข บ ป พ ม และ น มีความเหมือนกันที่ เริ่มต้นม้วนหัวตัวอักษรลงทมนซ้ายแล้ว ลากเส้นตรงไปยังฐานเหมือนกัน ส่วนที่ต่างกันคือ ข มีช่วงความกว้างระหว่างเส้นหน้าและเส้นหลัง น้อย ในขณะที่ช่วงกว้างของ บ จะมากกว่า ส่วน ป จะมีความกว้างเหมือน บ ต่างแต่เส้นหลัง ลากสูงเกินหัวอักษร พ เปลี่ยนเส้นแนวระดับที่ฐานเป็นเส้นหยัก มียอดแหลมสูงระดับเดียวกับหัว ของอักษร ม เมื่อลากเส้นลงมายังฐานล่างจะม้วนหน้า ส่วน น เมื่อลากเส้นลงจรดฐานล่างแล้วจะ ลากเฉียงขึ้นไปข้างหลัง แล้วม้วนหลัง ก่อนจะลากเส้นหลังขึ้น

การอธิบายลีลาการลากเส้นอาจจะสับสน แต่สำหรับผู้เขียนอักษรไทยได้แล้ว คงไม่มี ปัญหา จากลีลาของตัวอักษรดังกล่าว เมื่อเขียนหวัดอาจจะคล้ายกันจำแนกยาก ตัวอย่างเช่น

ขอไปนอนกับพี่นะ:

กำหนดแบบตัวอักษรเหล่านี้ให้มีลักษณะเฉพาะตัวทำได้ดังนี้

ข	เขียน	๙	ปรับความแคบเป็นปลายล่างแหลม
บ	เขียน	๒	เน้นที่ความกว้างของเส้นระดับฐาน
ป	เขียน	๒	เขียนเหมือน บ เพิ่มความสูงเส้นหลัง
พ	เขียน	๙	เน้นเส้นหยัก
ม	เขียน	๒	เน้นม้วนหน้า
น	เขียน	๒	เน้นม้วนหลัง

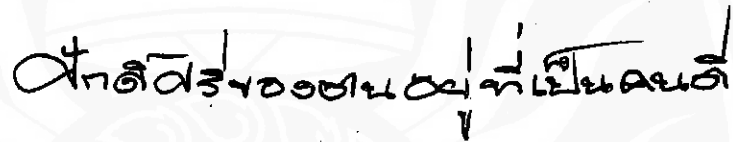
ตัวอย่าง

ขอไปนอนกับพี่นะ

ค ด ต และ ศ มีความเหมือนกันที่ลากเส้นครอบตัวอักษร ส่วนความต่างนั้น ค และ ศ ม้วนหัวอักษรวนขวา แล้วลากเฉียงลงไปยังฐาน ค และ ต ม้วนหัวอักษรวนซ้าย แล้วลากเฉียงลงไปยังฐาน นอกจากนั้น ศ มีลักษณะเด่นที่หาง ต มีลักษณะเด่นที่เส้นหยักที่ครอบหัวอักษร การออกแบบตัวอักษรอาจจะเป็นดังนี้

- ค เขียน เน้นที่ขีดเส้นเฉียงลง
- ศ เขียน เขียนเหมือน ค และเพิ่มลากเส้นขึ้นสูง
- ด เขียน ใช้เส้นม้วนแทนเส้นเฉียง
- ต เขียน เน้นที่เส้นหยัก

เช่น

ช และ ฐ เมื่อเขียนหวัด ตัว ช และ ฐ จะมีลีลาเส้นเหมือนกัน คือเมื่อลากเส้นหน้าลงมายังฐานแล้ว จะลากเส้นไปหลัง แล้วหักเส้นไปชนเส้นหน้าก่อน ก่อนจะหวัดเส้นกลับหลัง จะต่างกันว่า ช มีหัว และ ฐ ไม่มีหัว เพื่อให้เห็นความแตกต่าง จะต้องเน้นที่การมีหัวของตัว ช เป็นสำคัญ คือ

- ช เขียน เน้นที่หัว
- ฐ เขียน ไม่มีหัว

ตัวอย่าง

ท และ ฬ มีลักษณะเหมือนกันที่เมื่อม้วนหัวอักษรวนซ้าย แล้วลากตั้งลงมาฐานล่าง จะต่างกันที่เมื่อลากเฉียงขึ้นไป ท จะลากเฉียงถึงเส้นหลักบน แล้วลากโค้งลงจรดฐานล่าง ส่วน ฬ เมื่อลากเฉียงขึ้นไป จะม้วนเส้นกลับทางซ้าย มีลักษณะคล้ายเป็นหัวอักษร ก่อนจะลากลงจรดฐานล่าง การกำหนดลักษณะอาจกำหนดที่ม้วนหลังของตัว ฬ คือ

- ท เขียน เน้นที่ความโค้งธรรมดา
- ฬ เขียน เน้นที่ม้วนหลัง

ตัวอย่าง

ภาพรวมลักษณะที่สอดคล้อง

ผ และ ย แม้จะมีเส้นหยักในตำแหน่งต่างกัน แต่เมื่อเขียนหวัด อาจจะมีลักษณะคล้ายกันได้ เพื่อให้เกิดความต่างที่ชัดเจน อาจจะทำนองอย่างนี้ก็ได้

ผ เขียน เน้นที่เส้นหยัก

ย เขียน ปรับเส้นหยักเป็นปลายแหลม

ตัวอย่าง

ลักษณะร่วมที่คล้ายกัน

อ และ ๗ มีลักษณะคล้ายกันที่เมื่อม้วนหัวอักษรลง วนขวาไปที่ฐานล่าง ลากไปหลังตามแนวระดับ แล้วลากขึ้นก่อนจะตัวดปลายไปข้างหน้า ต่างกันที่ อ เริ่มต้นม้วนหัวอักษรในระดับที่สูงกว่า เห็นเส้นหน้าได้ชัดเจน การกำหนดตัวอักษรอาจจะกำหนดดังนี้

อ เขียน เพิ่มเส้นจากหัวให้ยาว

๗ เขียน เริ่มจากฐานแล้วม้วนเส้นก่อนตัวดลง

ตัวอย่าง

ข้อควรระวังการอ่านวรรณคดี

รู้จักความสวย

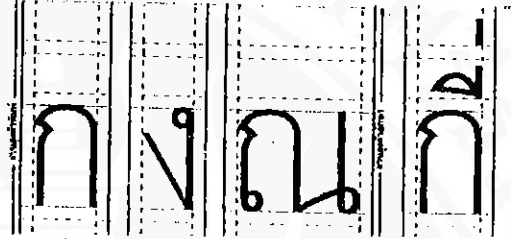
ความสวยเป็นความรู้สึก ความพึงพอใจของแต่ละบุคคล กำหนดได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามพอที่จะกำหนดแนวเพื่อนำมาพิจารณาได้ว่าสวยเป็นอย่างไร ได้จากองค์ประกอบ ๓ ส ต่อไปนี้คือ

เส้น สายตา สะอาด

เส้น ที่ดูว่าสวย คือ เส้นที่มีความคม ตรง สม่่าเสมอ และต่อเนื่อง

สายตา คือความสบายตาเมื่อเห็น เมื่ออ่าน การทำให้สบายตา เกิดจากการเว้นช่องไฟที่พอเหมาะ ตัวอักษรไม่แน่นเกินไป การเว้นวรรคเมื่อจบความทำให้อ่านสะดวก เข้าใจง่าย

ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดแนวการวางช่องไฟตัวอักษรไว้ดังนี้

สะอาด คือการปราศจากรอยขีด ฆ่า ขูด ลบ

การฝึกนิสัยให้เป็นคนรักสวยรักงาม จะต้องทำงานโดยมีสติ คิดก่อนเขียน และฝึกนิสัยให้เป็นคนละเอียดอ่อน พิถีพิถัน ใจเย็น มั่นคง และประการสำคัญ หมั่นแสวงหา เก็บรวบรวม อักษรที่เห็นว่าสวยงาม และตนชอบ มาเป็นแบบฝึกปฏิบัติ หัดเขียนตามจนชำนาญ เป็นตัวอักษรของตนเอง

รวบอารมณ์ศิลป์

การยอมรับปรับตัวให้เป็นคนรวบอารมณ์จะทำให้เป็นคนมีหน้าตาเบิกบาน สดชื่น แจ่มใส มีชีวิตชีวา เป็นคนมีสุขภาพจิตดี เมื่อมีสุขภาพจิตดี จะถ่ายทอดอะไรรอกไปก็จะดูมีชีวิตชีวาไปด้วย อักษรที่ดูสวย ลีลาเส้นที่วาดตัวดี มันจะสะบัดไปตามอารมณ์ของเจ้าของลายมือ นั้น

การสรรค์สร้างอารมณ์อาจทำได้หลายวิธี และแนวทางต่อไปนี้จะช่วยให้มีอารมณ์หลากหลายได้ คือ ชอบความแปลกใหม่ ใฝ่รู้ สู้หน้า จินตนาการ เบิกบาน และทำหาย

ความแปลกใหม่ทำให้คนตื่นตาตื่นใจ ตื่นเต้นตลอดเวลา ในขณะที่การแสวงหาความรู้จาก การอ่าน การฟัง ทำให้ตื่นตัว เป็นคนรอบรู้ มีความมั่นใจ เมื่อพบปะสมาคมกับคนแปลกหน้าก็สามารถจะสู้หน้าได้โดยไม่ตื่นตระหนก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ ไม่เชื่อข่าวร้ายว่าตาย รู้จักคิด จินตนาการ นำความรู้และประสบการณ์มาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ กลายเป็นคนมีเขวหนไว ปฏิภาณดี มีความรู้สึกสบายใจ ไม่ระแวงหรือเสแสร้งปฏิบัติ ทำให้มีความสุข สร้างความสนุกไม่เครียด ผู้ที่ทำได้ดังนี้จะมีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก ทำหาย งานนั้นจะออกมาได้ตั้งใจ

ขอเพียงผู้ที่ใฝ่ฝันจะมีลายมือสวย มีความมุ่งมั่น ชยัน อดทน ฝึกฝนพัฒนาไปวันละนิด จนก่อเกิดเป็นนิสัย ลายมือสวยที่ฝืนไว้ก็บังเกิดได้ในตัวเราอย่างแน่นอน.